

U 8/2019 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag (utkast) till kommissionens förordning om ändring av förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget *(ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen angående statligt stöd)*

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 26 juni 2019 till förordning om ändring av utkastet till förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 26 september 2019

Arbetsminister Timo Harakka

Handelsråd Olli Hyvärinen

ARBETS- OCH NÄRINGS- PROMEMORIA EU/2019/0247
MINISTERIET

19.9.2019

**STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM KOMMISSIONENS UTKAST
TILL FÖRORDNING (*ÄNDRING AV DEN ALLMÄNNA GRUPPUNDANTAGSFÖR-
ORDNINGEN OM STATLIGT STÖD*)**

1 Förslagets bakgrund och mål

Enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) hör EU:s regler om statligt stöd till kommissionens befogenheter. Målet för reglerna är att säkerställa att företag som är verksamma inom EU har jämlika konkurrensförhållanden och att minimera stödkapplöpning mellan medlemsstater. En grundläggande princip i EU:s kontroll av statligt stöd är att medlemsstaterna ska lämna en anmälan om statligt stöd till Europeiska kommissionen. Kommissionen har exklusiv befogenhet att besluta om stödet är förenligt med den inre marknaden eller inte. Stödordningar och enskilda stöd får inte genomföras innan kommissionen har godkänt dem. Det finns vissa undantag från skyldigheten att på förhand göra en anmälan till kommissionen. Det viktigaste undantaget utgörs av den s.k. allmänna gruppundantagsförordningen som har antagits av kommissionen (kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, i dess ändrade lydelse enligt förordning (EU) 2017/1084, nedan gruppundantagsförordningen). Gruppundantagsförordningen fastställer de villkor på vilka medlemsstaterna kan genomföra stödåtgärderna utan förhandsgodkännande av kommissionen.

Kommissionens befogenhet att bevilja gruppundantag baserar sig på den s.k. bemyndigandeförordningen gällande statligt stöd (rådets förordning (EU) 2015/1588 av den 13 juli 2015 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd). Bemyndigandeförordningen innehåller bestämmelser om att kommissionen kan anta förordningar genom vilka vissa särskilda stöd förklaras förenliga med den inre marknaden, och om undantagna från skyldigheten i artikel 108.3 i fördraget. Förordningen ändrades genom rådets förordning (EU) 2018/1911 av den 26 november 2018 om ändring av förordning (EU) 2015/1588 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd (se U 59/2018 rd). Ändringen byggde på målet att förbättra samspelet mellan EU:s finansieringsprogram och reglerna om statligt stöd och att underlätta kombinationen av sådana medel med EU:s finansieringsinstrument som utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget och som förvaltas centralt av kommissionen. EU:s regler om statligt stöd tillämpas inte på finansiering som medlemsstaterna inte har beslutanderätt över och som beviljas från de EU-fonder som förvaltas centralt av kommissionen. Reglerna är dock tillämpliga på medlemsstaters ytterligare finansiering till EU-finansierade projekt eller på medel som förvaltas på nationell nivå via europeiska struktur- och investeringsfonder. Den 26 juni 2019 gav kommissionen med stöd av bemyndigandeförordningen ett förslag till ändring av gruppundantagsförordningen som hör till kommissionens egna befogenheter. Enligt kommissionens förslag ska förordningen ändras på ett riktat sätt så att räckvidden för förordningen utvidgas till att motsvara mandatet i förordningen.

Kommissionen har med stöd av bemyndigandeförordningen utvidgat räckvidden för gruppundantagsförordningen flera gånger. Reformen av gruppundantagsförordningen var en central del

av den totalreform av EU:s regler om statligt stöd som genomfördes 2012–2014. Tillämpningsområdet för gruppundantaget utvidgades avsevärt i detta sammanhang: gruppundantagsförordningen omfattade därefter flera nya kategorier av stöd, och förordningens tillämpningsområde utvidgades till projekt och stöd av större eurobelopp (se U 7/2014 rd). Förordningen ändrades ytterligare 2017 (se U 23/2016 rd) så att den även omfattade stöd för hamnar och flygplatser. Syftet med ändringarna har varit att underlätta de förfaranden som hänför sig till statligt stöd, rikta resurser från kommissionens kontroll av statligt stöd till de stöd som mest snedvrider konkurrensen och möjliggöra snabbare ibruktagnings av statligt stöd som stöder EU:s mål i medlemsstaterna. I nuläget omfattar gruppundantagsförordningen cirka 97 procent av EU-staternas statliga stöd/stödordningar sett till antalet.

Det är viktigt att beakta att gruppundantagsförordningen endast reglerar när det är möjligt att undanta ett statligt stöd från anmälningsskyldigheten. Dessutom är det beaktansvärt att en stödåtgärd som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordningen inte i sig innebär att stödet är förbjudet enligt EU:s regler om statligt stöd. Godkännande av statliga stöd som inte omfattas av tillämpningsområdet bedömer kommissionen med stöd av de riktlinjer och ramar för statligt stöd som den angivit eller direkt med stöd av grundfördraget. Det centrala syftet med gruppundantagsförordningen är att underlätta det administrativa förfarande som hänför sig till statliga stöd.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Genom den föreslagna ändringen av gruppundantagsförordningen undantas de tre kategorier av stöd som nämns nedan från anmälningsskyldigheten. Dessutom innehåller förslaget flera andra ändringar.

- Nationell finansiering av finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden
- forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt som har tilldelats en kvalitetsstämpel med stöd av Horisont Europa eller Horisont 2020, samt samfinansierade projekt och samarbetsåtgärder inom Horisont 2020 eller Horisont Europa
- projekt för europeiskt territoriellt samarbete.

Förslaget gäller endast åtgärder som uppfyller kriterierna för statligt stöd i EU-rätten (artikel 107.1 i EUF-fördraget). Som statligt stöd betraktas inte till exempel direkt eller indirekt förvaltat EU-finansiering som genomförs av vilket som helst godkänt organ (till exempel EIB-gruppen) eller en av EU:s institutioner (till exempel Europeiska kommissionen) och som därför inte får användas genom beslut av en nationell myndighet. EU:s regler om statligt stöd ska däremot iakttas vid beviljande av nationell finansiering som kompletterar EU-finansiering.

Ändringen innebär framöver att om en nationell finansiering som beviljas någon av de tre ovan nämnda kategorierna av stöd uppfyller kriterierna för statligt stöd i EU-rätten, är finansieringen undantagen från skyldigheten att göra en anmälan till kommissionen. Målet för ändringen är på så sätt att underlätta kombinationen av nationell finansiering med finansiering från EU-budgeten. Den föreslagna ändringen av gruppundantagsförordningen ska underlätta EU:s förfarande för kontroll av statliga stöd, eftersom stöden i fråga framöver omfattas av ett särskilt gruppundantag och en förhandsanmälan inte behöver göras till kommissionen. Till följd av ändringen kommer förfarandena att förenklas för medlemsstater, finansiella intermediärer och projektorganisationer. Tidigare har nationell finansiering samordnats med EU:s regler om statligt stöd genom regeln om stöd av mindre betydelse (de minimis-förordningen 1407/2013) till exempel

i projekten för europeiskt territoriellt samarbete och i de finansieringsinstrument som har utnyttjats i EIB-gruppens initiativ för små och medelstora företag. De minimis-förordningen kräver att den myndighet som beviljar stödet ska beräkna stödbeloppet och övervaka taket på 200 000 euro.

2.1 Allmänna förslag till ändring av förordningen

Den mest relevanta ändringen i förslaget är att de tre ovannämnda kategorierna av stöd ska undantas från anmälningsskyldigheten. I utkastet till förordning föreslås dessutom vissa allmänna ändringar bland annat i olika definitioner med anknytning till finansiering (såsom ändring av definitionerna av teknisk mognadsgrad i den föreslagna artikeln 2 gällande grundforskning, industriell forskning och experimentell utveckling).

I förordningen föreslås även ändring och förenkling av de allmänna bestämmelserna i gruppundantagsförordningen vad gäller att undanta de tre ovannämnda kategorierna av stöd från anmälningsskyldigheten. Ändringarna rör följande delområden: 1) tillstånd att bevilja stöd till företag i svårigheter, 2) det så kallade Deggendorf-villkoret, 3) kumulering av stöd, 4) stimulanseffekt av stödet, och 5) kriterier för stödets överblickbarhet. Kommissionen har motiverat ändringarna med att lagstiftningen om EU:s finansieringsinstrument redan i nuläget innefattar ”skyddsåtgärder” eller bestämmelser som säkerställer att stödet fördelas på rätt sätt och att snedvridningen av konkurrensen minimeras. Enligt kommissionen behöver en ny granskning därför inte längre göras vid beviljande av nationell finansiering, och på så sätt anses det inte vara nödvändigt att upprepa motsvarande kriterier i EU:s regler om statligt stöd.

- Enligt det så kallade *Deggendorf-villkoret (artikel 1)* kan statligt stöd inte beviljas en stödmottagare, om kommissionen tidigare har fattat beslut om återbetalning av statligt stöd för stödmottagaren och beslutet inte har verkställts. Enligt utkastet till förordning ska Deggendorf-villkoret inte iakttas när nationellt stöd beviljas i stödordningar enligt InvestEU och projekt för europeiskt territoriellt samarbete.
- Enligt de allmänna bestämmelserna i gruppundantagsförordningen (artikel 1) får stöd inte beviljas företag i ekonomiska svårigheter. Enligt förslaget ska även denna regel undantas så att man inte behöver kontrollera huruvida företaget har råkat ut för svårigheter, om det är fråga om ett sådant nationellt stöd till små och medelstora företag som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden (den föreslagna artikeln 56e), eller om stöd till finansiella intermediärer som omfattas av InvestEU-fonden, förutsatt att dessa stödordningar inte behandlar företag i svårigheter mer gynnsamt än andra företag.
- Artikel 5 i gruppundantagsförordningen utgår från att det stöd som beviljas utifrån förordningen ska vara överblickbart och stödbeloppet ska kunna beräknas i förväg. Enligt förslaget ska stöd som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden (lån, garantier, aktieandelar) automatiskt betraktas som överblickbart och stödbeloppet ska inte beräknas i förväg. Kommissionen motiverar ändringen med att beräkning av stödbelopp kommer att medföra en orimlig administrativ börda, vilket kan utgöra ett hinder för att kanalisera nationell finansiering i InvestEU-programmets kontext.
- Det stöd som avses i gruppundantagsförordningen (artikel 6) ska ha en stimulanseffekt, dvs. stödet ska bidra till att stödmottagaren agerar på annat sätt och skapa mervärde. Enligt förslaget ska de myndigheter som beviljar stödet inte granska stimulanseffekten när det är fråga om nationell finansiering av europeiska territoriella samarbetsprojekt,

kvalitetsstämpel, samfinansierade projekt och samarbetsåtgärder inom Horisont och kategorier av nationellt stöd som beviljats inom ramen för InvestEU-fonden.

- Enligt artikel 8 i gruppundantagsförordningen ska hänsyn tas till kumuleringen av stöd som beviljats för projekt som får stöd ur andra finansieringskällor. När det gäller de nya kategorier av stöd som enligt förslaget ska omfattas av förordningen ska ett partiellt undantag göras från bestämmelsen om kumulering av stöd. Statligt stöd som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden ska inte alls beaktas vid granskningen av kumuleringen av stöd. Om stödet dessutom inte kan hänföras till identifierbara stödberättigande kostnader, kan det kumuleras med vilket som helst annat statligt stöd på det sätt som närmare beskrivs i artikeln.

De nuvarande tröskelvärden för anmälan som fastställs i gruppundantagsförordningen ska också justeras vid ändringen av förordningen (artikel 4). Om ett stöd överskrider tröskelvärdet ska en anmälan om statligt stöd göras till kommissionen, och kommissionen utreder om stödet är förenligt med den inre marknaden eller inte genom anmälningsförfarande. Utöver taket på 2 miljoner euro som beviljas för kostnader för projekt för europeiskt territoriellt samarbete ska taket i den nya kategorin av stöd vara 20 000 euro vid begränsade stödbelopp för europeiskt territoriellt samarbete (artikel 20 a). Vad gäller kvalitetsstämpeln ska stöden dessutom kunna uppgå till högst 2,5 miljoner euro och vad gäller samfinansierade projekt och samarbetsåtgärder till högst 30–100 procent på det sätt som stödbeloppen har fastställts närmare i de artiklar som rör dem. I fråga om InvestEU varierar tröskelvärdena per sektor mellan 0,2 miljoner euro och 100 miljoner euro. Vid granskningen av tröskelvärdena för InvestEU är det bra att beakta att tröskelvärdena gäller det totala finansieringsbeloppet (inte beloppet på stödslaget), eftersom ett exakt belopp för statligt stöd inte behöver beräknas på ovan beskrivet sätt i förväg.

De definitioner som hänför sig till finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden ska också läggas till i gruppundantagsförordningen. I så fall ska förordningen även fastställa (artikel 2) bland annat begreppen innovativa små och medelstora företag, innovativt börsnoterat företag och litet börsnoterat företag samt olika roller i finansiering (intermediär, kommersiell intermediär, genomförandepartner) och områden för bredbandsinfrastruktur.

Nedan finns en närmare beskrivning av de tre nya kategorierna av stöd i utvidgningen av gruppundantagsförordningen och deras omfattning.

2.2 Förslag som gäller InvestEU-fonden

Under den kommande programperioden 2021–2027 är målet för InvestEU-programmet att fortsätta i den ändrade lydelsen utifrån investeringsplanen för Europa. Målet för programmet är att sammanföra flera nuvarande EU-finansieringsprogram och EU-finansieringsinstrument. Dessutom är målet att under budgetperioden inleda investeringar för 650 miljarder euro med EU:s budgetgarantier på cirka 38 miljarder euro inom EU-området. Hävstången för privat finansiering effektiviserar genomslaget av knappa offentliga medel.

Bestämmelserna om InvestEU-fonden i gruppundantagsförordningen är endast tillämpliga i fråga om nationell finansiering som ska betraktas som ett statligt stöd. Medlemsstaten ska ha utrymme att själv bedöma hur nationell finansiering som får stöd från InvestEU ska användas (till exempel nationella utvecklingsbanker är genomförandepartner eller finansiella intermediärer, eller om det gäller EU-garantin ska garantin stödjas av de europeiska struktur- och investeringsfonderna), stödet ska ge en fördel (dvs. det är inte marknadsmässigt) och är selektivt, stödet ges för ekonomisk verksamhet och stödet snedvrider konkurrensen och påverkar handeln mellan

medlemsstaterna. Om ett av dessa kriterier inte föreligger utgör finansieringen inte statligt stöd och följaktligen är unionens regler om statligt stöd (inklusive den föreslagna gruppundantagsförordningen) inte tillämpliga.

Den utvidgning av gruppundantagsförordningen som presenteras i förslaget kan utnyttjas i situationer där medlemsstaten bidrar med sina medel till EU-garantin enligt medlemsstatskomponenten eller finansierar finansiella produkter via nationella utvecklingsbanker eller andra offentliga finansinstitut inom ramen för stödet från InvestEU-fonden. I sådana situationer omfattas medlemsstatens åtgärder av EU:s regler om statligt stöd.

Syftet med InvestEU-programmet är att öka investeringarna framför allt inom fyra centrala delområden som är 1) hållbar infrastruktur, 2) forskning, innovation och digitalisering, 3) små och medelstora företag samt 4) sociala investeringar och kompetens. Genom förordningen undantas nationellt stöd som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden från anmälningsskyldigheten för följande sektorer (artikel 56e): bredbandsinfrastruktur, hamninfrastruktur, energiproduktion och energiinfrastruktur (energiinfrastruktur för gas och elektricitet samt investeringsstöd för förnybara energikällor), social infrastruktur och utbildnings- och kulturinfrastruktur, trafikinfrastruktur, stöd till vissa andra infrastrukturer som är vattendistribution, avloppsvatten, avfallshantering och forskningsinfrastruktur. Artikeln omfattar även stöd till klimat- och miljöskydd, stöd till forskning, utvecklingsinnovation och digitalisering samt stöd till små och medelstora företag och små eller innovativa börsnoterade företag.

Förordningen fastställer närmare de högsta tillåtna stödbeloppen för de ovan beskrivna sektorerna (0,2–100 miljoner euro) och kriterierna för stödberättigande och uteslutning för stödmottagare. Dessutom ska det nationella stödet uppfylla samtliga villkor i förordningen om InvestEU-fonden och investeringsriktlinjerna för InvestEU. Stöd ska beviljas i form av lån, garantier eller kapital. Till följd av ändringen av gruppundantagsförordningen får nationell ytterligare finansiering ett separat gruppundantag. Dessutom behöver ingen förhandsanmälan göras till kommissionen vad gäller kategorier av stöd som finansieras nationellt eller från InvestEU-fonden.

I den allmänna gruppundantagsförordningen ska dessutom en ny bestämmelse (artikel 56f) läggas till. Baserat på bestämmelsen undantas ett stöd från anmälningsskyldigheten, om det gäller stöd som ingår i kommersiella finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden. Med stöd av artikeln får kommersiella finansiella intermediärer tillhandahålla stödmottagare finansiering för högst 6 miljoner euro eller 10 miljoner euro. De som tillhandahåller finansiering ska själva behålla en andel av riskexponeringen. Artikeln fastställer vare sig begränsningar eller villkor för stödberättigande för stödmottagare. Under den nuvarande finansieringsperioden har finansieringsinstrumentet ”initiativet för små och medelstora företag” i Finland inbegripit stöd som uppfyller kriterierna för statligt stöd i EU-rätten. Stödet har kanaliserats till små och medelstora företag inom ramen för de minimis-förordningen (kommissionens förordning 1407/2013), och finansinstituten har ansvarat för övervakningen av de minimis-stödet. Den aktuella finansieringen ska framöver kunna omfattas av gruppundantagsförordningen.

2.3 Forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt som har tilldelats en kvalitetsstämpel med stöd av Horisont Europa eller Horisont 2020, samt samfinansierade projekt och samarbetsåtgärder inom Horisont 2020 eller Horisont Europa

Vissa forsknings- och utvecklingsprojekt som har genomförts i små och medelstora företag inom ramen för Horisont-programmen kan tilldelas en kvalitetsstämpel efter en utvärdering och rangordning som utförts av oberoende experter. Stämpeln betyder att projektet anses ha kvalitet

och vara värt att få offentlig finansiering, men att projektet inte kan finansieras enligt ramprogrammet Horisont på grund av brist på tillgängliga budgetmedel. Därför kan hela projektet stödjas genom nationella medel, inbegripet medel från de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Enligt utkastet till förordning ska nationell finansiering av sådana projekt undantas från anmälningsskyldigheten på vissa villkor.

Enligt den föreslagna allmänna gruppundantagsförordningen ska stöd till projekt som har tilldelats en kvalitetsstämpel inom ramen för instrumentet för små och medelstora företag inom Horisont 2020 eller enligt programmet Horisont Europa läggas till i gruppundantaget för stöd till forsknings- och utvecklingsprojekt (artikel 25). I praktiken ska sådan ytterligare nationell finansiering som kompletterar Horisont-programmet undantas från anmälningsskyldigheten. Artikel 25a ska gälla stöd till små och medelstora företag för forsknings- och utvecklingsprojekt samt stöd till Marie Skłodowska-Curie-åtgärder som har tilldelats en kvalitetsstämpel. Den nya artikeln 25b ska gälla stöd till samfinansierade projekt som varit föremål för oberoende värdering och urval efter gränsöverskridande ansökningsomgångar enligt programmet Horisont Europa samt stöd till motsvarande samarbetsåtgärder. Artikeln ska fastställa villkoren för stödberättigande, bland annat att projekten ska ingå i en av kategorierna av teknisk mognadsgrad, samt de högsta tillåtna stödnivåerna och de stödberättigande kostnaderna. Vad gäller bland annat de högsta stödnivåerna är stödkriterierna ovan mer flexibla än de allmänna kriterierna för statligt stöd till forskning, undersökning och innovation.

2.4 Europeiskt territoriellt samarbete

Samarbetsprogrammen inom ramen för målet Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg/ETS) stöder medlemsstaters gemensamma gränsöverskridande utvecklingsprojekt. Under programperioden 2014–2020 deltar Finland i nio Interreg-program vid EU:s inre gränser. De stater som deltar i programmet fattar projektbeslut i en gemensam övervakningskommitté. I utvecklingsprojekten deltar alltid projektpartner från flera stater, och målet för projekten är att utveckla hela programområdet. I projekten deltar främst offentliga aktörer, bland annat kommuner, högskolor och olika utvecklingsföretag och forskningsinstitut. Företag kan också delta i projekten, men hittills har deras direkta deltagande som projektpartner varit relativt litet. Företag är oftare målgrupp för olika projekt. Då kan åtgärder som riktas till sådana företag (vanligen olika anpassade utbildningskurser) uppfylla kriterierna för indirekt statligt stöd. På en allmän nivå är den finansiering som i nuläget beviljas inom ramen för Interreg-programmen och som uppfyller kriterierna för statligt stöd i EU-rätten mycket liten. När statligt stöd beviljas är beloppen vanligen små och de fördelas på flera projektpartner.

Enligt förslaget ska det nuvarande gruppundantaget, som begränsas till stöd som fördelas till kostnader orsakade små och medelstora företag för deltagande i ETS-projekt, utvidgas så att undantaget även ska omfatta stora företag (artikel 20). Dessutom ska de stödberättigande kostnaderna förtydligas och de högsta stödnivåerna ska höjas betydligt (från den nuvarande nivån på 50 procent för små och medelstora företag till de föreslagna nivåerna, dvs. 65 procent för stora företag, 75 procent för medelstora företag och 80 procent för små företag). Den nya artikeln (20a) ska innehålla en bestämmelse om ett nytt gruppundantag för mycket små stödbelopp som beviljas för projekt för europeiskt territoriellt samarbete (högst 20 000 euro per företag och projekt).

I och med gruppundantagsförordningen blir EU:s regler om statligt stöd och stadgarna för fonden EU-Interreg enhetligare. Enligt förslaget motsvarar de stödberättigande kostnaderna efter ändringen bättre kommissionens delegerade förordning (481/2014) om utgifters stödberättigande för samarbetsprogram samt de stödberättigande kostnader som har föreslagits i Interreg-

förordningen för den nya programperioden (COM(2018) 374 final). Ändringen ska förtydliga lagtolkningen. Ändringen av den högsta stödnivån ska utvidga tillämpningsområdet för gruppundantag, eftersom den gör stödet enhetligare med det EU-stöd som beviljas för utvecklingsprojekt inom ramen för Interreg-programmen och där stödnivån vanligen varierar mellan 60 procent och 85 procent.

3 Förslagets rättsliga grund

Europeiska kommissionen har exklusiv befogenhet att ge tolkningsriktlinjer för tillämpning av artikel 107.2 och 107.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det förslag som är under behandling bygger på artikel 108.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Med stöd av artikeln kan kommissionen anta en förordning om att vissa kategorier av stöd undantas från skyldigheten att göra en anmälan om statligt stöd till kommissionen.

Enligt artikel 109 i EUF-fördraget får rådet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet anta de förordningar som behövs för tillämpningen av artiklarna 107 och 108 och fastställa villkoren för tillämpningen av artikel 108.3 (förfarande för förhandsanmälan) och vilka slag av stödåtgärder som ska vara undantagna från detta förfarande. Med stöd av artikel 109 i EUF-fördraget har rådet antagit förordningen om bemyndigande av statligt stöd (EU 2015/2018), som ändrades genom en ändringsförordning 2018 (EU 2018/1911). Den utvidgning av den allmänna gruppundantagsförordningen som nu behandlas bygger på denna ändring av bemyndigandeförordningen.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Kommissionens konsekvensbedömning

När kommissionen har lagt fram utkastet till förordning har den använt sin marknadserfarenhet och erfarenheter från sin beslutspraxis samt uppgifter som kommissionen har fått vid beredningen av de tre nya kategorierna av stöd i gruppundantagsförordningen. Kommissionen har inte gjort någon särskild konsekvensbedömning, eftersom det gäller en kompletterande åtgärd där endast begränsad handlingsfrihet finns när det gäller policy eller utformning av alternativet.

4.2 Konsekvenser för EU och Finland

Förslaget utvidgar undantagen från skyldigheten att göra en förhandsanmälan om statligt stöd till kommissionen, och det påverkar inte stödbeloppen. I praktiken innebär förslaget att Finland framöver enligt allt enklare stödkriterier och administrativt sett lättare ska kunna bevilja företagsstöd som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen. På så sätt kan förslaget underlätta det administrativa arbetet för såväl vissa myndigheter som företag som beviljas stöd. Dessutom kan förslaget bidra till att medlemsstaterna kan använda en allt större del av sina nationella anslag för företagsstöd till sådana objekt som redan har beviljats EU-finansiering och där nationell finansiering kompletterar EU-finansieringen.

I praktiken beviljar de finska stödmyndigheterna redan i nuläget stöd som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen på ett sätt som inte kräver någon förhandsanmälan till kommissionen. Exempelvis det nationella stöd för forskning, utveckling och innovation som kompletterar programmet Horisont beviljas inom ramen för de allmänna stödbestämmelserna i gruppundantagsförordningen. De projekt som Finland har finansierat inom ramen för Europeiska fonden för strategiska investeringar (föregångare till InvestEU-fonden) har i sin tur genomförts främst så att ett sådant statligt stöd som avses i EU-rätten inte har förelegat (EIB-gruppens direkta

garantier till privata finansinstitut/finansiärer eller direkta lån till företag). Det statliga stödet för europeiska territoriella samarbetsprojekt har i sin tur samordnats med EU:s regler om statligt stöd med stöd av de minimis-förordningen (1407/2013).

I InvestEU-programmet är Europeiska investeringsbanken-gruppen även framöver den viktigaste genomförandepartnern för EU:s finansieringsinstrument. Under den kommande perioden kan dock även andra finansinstitut, såsom nationella finansinstitut (utvecklingsbanker) (till exempel Finnvera, Finlands Industriinvestering), internationella finansinstitut inom EU-området (till exempel Nordiska investeringsbanken, NIB) och andra genomförandepartner (till exempel Business Finland) ansöka om att bli intermediärer av EU:s budgetgaranti och baserat på detta tillhandahålla lån, garantier eller egetkapitalfinansiering till exempelvis för infrastrukturprojekt eller små och medelstora företag. Syftet är att sammanlagt 25 procent (cirka 10 miljarder euro) av den finansiering som beviljas inom ramen för InvestEU-programmet ska förmedlas via ovan nämnda genomförandepartner och utvecklingsbanker. Om nationella utvecklingsbankers finansiering inbegriper statligt stöd, kan finansieringen samordnas med EU:s regler om statligt stöd utifrån den nu föreslagna gruppundantagsförordningen. Den nya verksamhetsmodellen är ägnad att öka konkurrensen framförallt mellan aktörer som bedriver verksamhet på marknadsvillkor. I Finland kommer Finnvera antagligen eventuellt att använda finansiering som beviljas från InvestEU-programmet som en del av sin egen finansiering till finska små och medelstora företag. Än så länge är det dock inte känt att de nationella utvecklingsbankerna/finansinstitutet i Finland ska utnyttja gruppundantagsförordningen gällande InvestEU-fonden (artikel 56e). Finnvera och Finlands Industriinvestering har till exempel enligt vedertagen praxis beviljat finansiering på marknadsvillkor på ett sätt som inte inbegriper sådant statligt stöd som avses i EU-rätten. Dessutom har Finland ansett att verksamheter som finansieras inom ramen för gruppundantagsförordningen gällande InvestEU-fonden (utbildningsinfrastruktur, trafikinfrastruktur och infrastrukturen för hälso- och sjukvården) är icke-ekonomiska verksamheter som inte alls kommer att omfattas av EU:s regler om statligt stöd.

Under innevarande finansieringsperiod har merparten av den finansiering som getts stödmottagarna via kommersiella finansiella intermediärer (den föreslagna artikeln 56f) i Finland även beviljats på marknadsvillkor. Under 2017–2019 har Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) i samarbete med EU:s övriga finansieringsinstrument möjliggjort en finansiering på cirka 2 miljarder euro till innovativa små och medelstora finska företag med tillväxtpotential. Finland har utnyttjat finansieringsinstrumenten för små och medelstora företag på ett mångsidigt och effektivt sätt. I dessa finansieringsinstrument i Finland är bankerna (6 stycken) och försäkringsbolagen (1 stycke) finansiella intermediärer, vilket innebär att finansieringen i stort sett beviljas på marknadsvillkor och snedvridningen av konkurrensen är marginell. Statligt stöd har endast ingått i den finansiering som har kanaliserats via initiativet för små och medelstora företag. Instrumenten kan bedömas ha ökat tillgången till bankfinansiering för små och medelstora företag, konkurrensen mellan finansinstitut och de mindre finansinstitutens intresse för att delta i tillhandahållandet av lån till små och medelstora företag. Till den del den finansiering som har förmedlats på detta sätt inbegriper statligt stöd (initiativet för små och medelstora företag) ska gruppundantagsförordningen, i stället för de minimis-förordningen som tillämpas för tillfället, framöver kunna användas som EU-rättslig grund för stödet. Till följd av ändringen ska den administrativa bördan till vissa delar minska, eftersom finansinstitutet då inte längre behöver följa upp det högsta beloppet på de minimis-stödet per företag.

Vad gäller InvestEU-fonden och eventuellt kvalitetsstämpeln tilldelad inom ramen för Horisont Europa, kan den föreslagna ändringen väntas ha konsekvenser för den mer omfattande användningen av finansieringsinstrument. EU:s finansieringsinstrument förväntas öka under den kommande programperioden.

Vad gäller europeiskt territoriellt samarbete är det statliga stöd som beviljas *inom ramen för Interreg-programmen* ofta mycket litet. Därför ska den föreslagna ändringen bidra till att den administrativa bördan vid behandlingen av statligt stöd minskar för både stödmottagarna och förvaltningsmyndigheten. I nuläget beviljas stöd främst i form av (de minimis)-stöd av mindre betydelse. Då ber förvaltningsmyndigheten företagen lämna en utredning om de beviljade stöden, och sedan övervakar myndigheten utifrån utredningarna hur stöden har kumulerats. Till följd av ändringen behöver förvaltningsmyndigheten inte längre samla in uppgifter om de minimis-stöden av de parter som deltar i projekt.

Det är svårt att bedöma risken för stödkapplöpning och andra negativa effekter på konkurrensen. En europeisk konsekvensbedömning av utkastet till förordning har inte gjorts. Förslaget innefattar dock åtgärder som skyddar mot snedvridning av konkurrensen och förhindrar negativa effekter. Projekt som finansieras genomgår en målinriktad inspektion inom ramen för EU:s finansieringsprogram och iakttagandet säkerställs så att kommissionen deltar i förvaltningen av programmen. Genom förvaltning och beslutsprocess säkerställs det att de åtgärder som stöds av InvestEU-fonden uppfyller de krav som satts upp på åtgärderna. Den finansiering som beviljas från InvestEU-fonden är öppen och dess konsekvenser ska utvärderas. De nationella stöd som ska undantas från anmälningsskyldigheten är också kompletterande till sin karaktär. Förordningen fastställer de högsta stödnivåerna/finansieringsbeloppen, tröskelvärdena och de övriga kriterierna för förenlighet. I forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt där statligt stöd kombineras med medel enligt Horisont deltar kommissionen i utvärderingen och urvalet av projekt. I projekten för europeiskt territoriellt samarbete deltar vanligen flera stödmottagare och finansieringsbeloppen är små, vilket gör att risken för snedvridning av konkurrensen är mycket liten.

Negativa effekter skulle kunna uppstå om tillämpningen av gruppundantag som är föremål för förenklat förfarande ökade betydligt i proportion till de nuvarande stödarrangemangen. Å andra sidan är de nya finansieringsinstrumenten motiverade framförallt för att de ersätter brister på marknaden och för att de delvis även kan ersätta vissa nationella stöd. En utmaning med kvalitetsstämpeln kan anses vara att även om högkvalitativa resultat kan uppnås med hjälp av stämpeln är stödmottagaren inte nödvändigtvis kapabel att utnyttja resultaten. Detta stöder inte helt uppbyggandet av tillväxtvägar för företag. För att skapa tillväxt är det relevant att FoUI-resultat kommersialiseras.

De förenklade och mildrade allmänna bestämmelser i gruppundantagsförordningen som ingår i förordningen (beviljande av stöd till företag i svårigheter, tillämpning av det så kallade Degendorf-villkoret, underlåtenhet att i kumuleringen av stöd beakta kategorier av stöd som omfattas av utvidgningen, avsaknad av villkoret rörande stimulanseffekt i de nya kategorierna av stöd) kan öka risken för snedvridning av konkurrensen på nationell nivå och på den inre marknaden.

5 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i Europeiska unionen

Den 26 juni 2019 inledde kommissionen ett offentligt samråd om ändring av gruppundantagsförordningen. Det offentliga samrådet upphör den 27 september 2019. Den 10 september 2019 ordnade kommissionen med den rådgivande kommittén för statligt stöd ett samråd där kommissionen presenterade förslaget. Kommissionen kommer att ordna ett andra samråd med kommittén om ändring av gruppundantagsförordningen och att lägga fram ett nytt, kompletterat utkast till ändring av regelverket i slutet av 2019.

Kommissionens utkast till förordning saknar ett COM-nummer på kommissionens förslag till förordning. Utkastet finns på kommissionens webbplats på https://ec.europa.eu/competition/consultations/2019_gber/

Förslaget och utkastet till U-skrivelse har behandlats genom ett skriftligt förfarande i sektionen för konkurrens, statsstöd och upphandling (EU-12) mellan den 16 och den 18 september 2019.

Den föreslagna gruppundantagsförordningen har redan behandlats allmänt taget i U-skrivelse U 59/2018 rd i anslutning till ändringen av rådets förordning (EU) 2015/1588. I samband med detta understödde Finland ändringen av bemyndigandeförordningen. Enligt Finlands ståndpunkt skulle den allmänna utgångspunkten då vara att en kategori av stöd endast får undantas från skyldigheten att på förhand göra en anmälan om statligt stöd till kommissionen, om kategorin av stöd främjar ekonomisk tillväxt och mål av EU-intresse och om den endast har en begränsad snedvridande effekt på konkurrensen inom den inre marknaden.

6 Ålands självstyrelse

Förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna. Den förutsätter inte ändringar i den nationella lagstiftningen i Fastlandsfinland och på Åland.

7 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att förslaget i huvudsak ska understödjas. Förslaget ska förenkla och effektivisera kontrollen av statligt stöd inom EU så att det på ett riktat sätt utökar stödåtgärder som undantas från anmälningsskyldigheten. Dessutom ska förslaget underlätta kombinationen av nationell finansiering med EU-finansiering, vilket kan understödjas.

Enligt statsrådet är det viktigt att konkurrensen inte nämnvärt snedvrids och att det inte uppstår någon stödkapplöpning på den inre marknaden till följd av att räckvidden för gruppundantagsförordningen utvidgas och de allmänna tillämpningskriterierna för förordningen förenklas. Den allmänna utgångspunkten ska vara att en stödåtgärd endast får undantas från anmälningsskyldigheten med stöd av gruppundantagsförordningen, om stödåtgärden endast har en begränsad snedvridande effekt på konkurrensen.

Det är viktigt att stöd som är föremål för en begränsad och riktad förenkling av bestämmelser omfattas av tillräckligt starka konkurrensskyddande åtgärder då det är fråga om EU:s finansieringsprogram. Statsrådet anser att det är nödvändigt att kommissionen till denna del ger en tilläggsutredning om de föreslagna ändringarna.